

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРАКТИКИ З КЛІНІЧНОЇ ФАРМАЦІЇ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОПІКИ

Місюрьова С.В., Пропіснова В.В., Ветрова К.В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

mis.svetlana.nuph@gmail.com

Вступ. В сучасній системі охорони здоров'я докорінно змінилася роль фармацевтичного працівника аптеки, до обов'язків якого тепер входить послуга з надання фармацевтичної допомоги при відпуску лікарського засобу. Послуга включає продаж, інформування про лікарський засобів, просвіту і пропаганду здорового способу життя людини, надання інформації щодо лікарських засобів у межах забезпечення відповідального самолікування відповідно до протоколів фармацевтичного працівника. Це передбачає дуже високі вимоги до підготовки сучасного спеціаліста фармації.

Невід'ємною складовою стандартів вищої освіти підготовки фахівців є практична підготовка здобувачів. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти за час навчання, формування професійних умінь і навичок за відповідною спеціальністю та освітньою програмою. Метою практичної підготовки є формування та розвиток у здобувачів вищої освіти професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної виробничої діяльності, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці в галузі їх майбутньої роботи.

Виклад основного матеріалу. Виробнича фармацевтична практика з клінічної фармації та фармацевтичної опіки є обов'язковою складовою підготовки за другим (магістерським) рівнем спеціальності «226 Фармація, промислова фармація» освітньої програми «Фармація».

Практика проводиться на 5 курсі (Х семестр), обсяг з 2022 року складає 135 годин (3 тижня або 15 робочих днів при п'ятиденному робочому тижні).

Метою освітньої компоненти «Виробнича фармацевтична практика з клінічної фармації та фармацевтичної опіки» є закріплення теоретичних знань з клінічної фармації та фармацевтичної опіки і придбання практичних навичок їх використання в процесі здійснення фармацевтичної опіки відвідувачів аптеки.

Предметом виробничої фармацевтичної практики з клінічної фармації та фармацевтичної опіки є алгоритм проведення фармацевтичної опіки під час відпуску лікарських препаратів за призначенням лікаря (за рецептом) або безрецептурних ліків, консультативно-інформаційна робота в аптечному закладі, а також роботи з профілактики та моніторингу можливої побічної дії ліків. Місце проходження практики – аптечний заклад.

Основними завданнями виробничої фармацевтичної практики з клінічної фармації та фармацевтичної опіки є:

- придбання навичок фармацевтичної опіки при відпуску безрецептурних препаратів;
- придбання навичок визначення умов раціонального застосування рецептурних препаратів,

- здійснення консультацій щодо сумісності лікарських препаратів з продуктами харчування, алкоголем, іншими лікарськими засобами, режиму дозування, правил застосування конкретної лікарської форми;
- придбання навичок індивідуального підходу до кожного хворого з урахуванням вікового критерію і важкості захворювання на основі принципів медичної етики і деонтології.

До прикінцевих фахових компетентностей, на набуття яких спрямоване проходження виробничої фармацевтичної практики з клінічної фармації та фармацевтичної опіки здобувачами освіти, належать наступні:

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ФК 1. Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань, попередження небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями.

ФК 2. Здатність здійснювати консультування щодо рецептурних та безрецептурних лікарських засобів й інших товарів аптечного асортименту; фармацевтичну опіку під час вибору та реалізації безрецептурного лікарського засобу шляхом оцінки співвідношення ризик/користь, сумісності, показань та протипоказань керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого із врахуванням біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних особливостей лікарського засобу та інших товарів аптечного асортименту.

ФК 3. Здатність здійснювати домедичну допомогу хворим та постраждалим у екстремальних ситуаціях та при невідкладних станах.

ФК 4. Здатність забезпечувати раціональне застосування рецептурних та безрецептурних лікарських засобів та інших товарів аптечного асортименту згідно з фізико-хімічними, фармакологічними характеристиками, біохімічними, патофізіологічними особливостями конкретного захворювання та фармакотерапевтичними схемами його лікування.

ФК 5. Здатність здійснювати моніторинг ефективності та безпеки застосування населенням лікарських засобів згідно даних щодо їх клініко-фармацевтичних характеристик, а також з урахуванням суб'єктивних ознак та об'єктивних клінічних, лабораторних та інструментальних критеріїв обстеження хворого.

ФК 13. Здатність продемонструвати та застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування, фундаментальні принципи фармацевтичної етики та деонтології, що засновані на моральних зобов'язаннях та цінностях, етичних нормах професійної поведінки та відповідальності відповідно до Етичного кодексу фармацевтичних працівників України і керівництв ВООЗ.

ПРН 4. Демонструвати вміння самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел та використання цих результатів для рішення типових та складних спеціалізованих завдань професійної діяльності.

ПРН 5. Позиціонувати свою професійну діяльність та особистісні якості на фармацевтичному ринку праці; формулювати цілі власної діяльності з урахування суспільних і виробничих інтересів.

ПРН 6. Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності.

ПРН 7. Виконувати професійну діяльність з використанням креативних методів та підходів.

ПРН 8. Здійснювати професійне спілкування державною мовою, використовувати навички усної комунікації іноземною мовою, аналізуючи тексти фахової спрямованості та перекладати іншомовні інформаційні джерела.

ПРН 9. Здійснювати професійну діяльність використовуючи інформаційні технології, «Інформаційні бази даних», системи навігації, Internet-ресурси, програмні засоби та інші інформаційно-комунікаційні технології.

ПРН 10. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді.

ПРН 13. Проводити санітарно-просвітницьку роботу у фаховій діяльності при виникненні спалахів інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань.

ПРН 14. Визначати переваги та недоліки лікарських засобів різних фармакологічних груп з урахуванням їхніх хімічних, фізико-хімічних, біофармацевтичних, фармакокінетичних та фармакодинамічних особливостей. Рекомендувати споживачам безрецептурні лікарські засоби та інші товари аптечного асортименту з наданням консультативної допомоги та фармацевтичної опіки.

ПРН 17. Використовувати дані клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень для здійснення моніторингу ефективності та безпеки застосування лікарських засобів.

ПРН 23. Враховувати дані щодо соціально-економічних процесів у суспільстві для фармацевтичного забезпечення населення, визначати ефективність та доступність фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості ліків.

ПРН 25. Сприяти збереженню здоров'я, зокрема профілактиці захворювань, раціональному призначенню та використанню лікарських засобів. Виконувати сумлінно свої професійні обов'язки, дотримуватися норм законодавства щодо просування та реклами лікарських засобів. Володіти психологічними навичками спілкування для досягнення довіри та взаєморозуміння з колегами, лікарями, пацієнтами, споживачами.

Формою семестрового контролю результатів проходження практики є диференційований залік, до якого допускаються здобувачі, які виконали усі види робіт, передбачених навчальною програмою, набрали за поточну діяльність мінімальну кількість балів та представили матеріали практики: щоденник виробничої практики та звіт (робочий зошит) з виробничої практики. Оцінювання результатів практики здійснюється за шкалою ECTS, 100-бальною та чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). На залік можуть бути запрошені керівники від баз практики.

Порядок оцінювання також включає усне опитування з контролю засвоєння практичних навичок: вміння здійснювати відбір хворих для обов'язкового направлення до лікаря або для призначення безрецептурних ЛПІ в межах відповідального самолікування, вміння проводити фармацевтичну опіку при відпуску безрецептурних та рецептурних препаратів, визначати умови раціонального застосування рецептурних препаратів, здійснювати консультації з питань сумісності з продуктами харчування, алкоголем, іншими лікарськими засобами, режиму дозування, правилам застосування конкретної лікарської форми; здійснювати фармацевтичну опіку декретованих категорій відвідувачів аптек та проводити роботи з профілактики та моніторингу можливої побічної дії ліків.

Висновки. Отримання навичок практичної діяльності майбутніми фахівцями з питань клінічної фармації та фармацевтичної опіки є дуже важливими, особливо у вкрай непростий час воєнного стану. Досвід проведення виробничої фармацевтичної практики з клінічної фармації та фармацевтичної опіки показує, що така практика є гарантією високої якості підготовки сучасного кваліфікованого фармацевтичного працівника.

ЕКСПЕРТНО-АНАЛІТИЧНІ ФУНКЦІЇ КЛІНІЧНОГО ФАРМАЦЕВТА: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ

*Мищенко О. Я., Бездітко Н. В., Риженко І. М., Березняков А. В.,
Халєєва О. Л., Андріяненков О. В., Антоненко О. В.*

**Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації НФаУ,
м. Харків, Україна**

Вступ. Наявність великої кількості ЛЗ посилює актуальність проблеми їх ефективного та безпечного застосування. Нераціональне використання ЛЗ призводить до серйозних наслідків не лише для здоров'я населення, а і приносить значні збитки для економіки держави. На урегулювання існуючих проблем направлена Національна політика в області раціонального використання ЛЗ, однією із ключових складових якої є функціонування системи фармаконагляду, формулярної системи, відділів інфекційного контролю. Провідні позиції у функціонуванні цих структур займає клінічний фармацевт. Згідно до Наказу МОЗ України від 22.07.2009р. №529, робота клінічного фармацевта у складі фармакотерапевтичної комісії (ФК) ЗОЗ полягає у відборі ЛЗ до локального формуляра, у розгляді пропозицій з включення/виключення ЛЗ до/з локального формуляра ЗОЗ, внесення змін і доповнень до локального формуляра. Усі вищенаведені дії повинні бути обґрунтовані на основі результатів АВС-, VEN-аналізу використання ЛЗ, визначення раціональності закупівлі ЛЗ та її відповідності пріоритетам лікування, на основі аналізу статистичних даних щодо захворюваності.

Мета дослідження: визначення складних питань здійснення експертно-аналітичних функцій клінічних фармацевтів у складі ФК ЗОЗ.

Матеріали та методи. На кафедрі клінічної фармакології ПІКСФ НФаУ було проведено опитування 17 клінічних фармацевтів, які працюють у ЗОЗ.